них дій агресора, що містять загрозу життю та здоров'ю українців, шляхом переміщення до безпечніших регіонів. Збереження людського потенціалу — основа повоєнної відбудови України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Видобора В.В. Вплив соціально-економічної нестабільності на інвестиційну привабливість економіки України. *Вісник соціально-економічних досліджень*, 2018, №2(66), С. 9—17
2. Геєць В.М. Феномен нестабільності — виклик економічному розвитку. Київ. Академперіодика. 2020. 456с.
3. Міграція в Україні: цифри і факти 2021. МОМ, 2021. URL:https://ukraine.iom.int/sites/default/files/migration_in_ukraine_facts_and_figures_2021-ukr_web.pdf (дата звернення: 18.04.2022).
4. Указ Президента України №448/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року "Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України"». URL: https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017 (дата звернення: 19.08.2021).
5. Шевченко М.М., Давиденко О.Г. Поняття «суспільно-політична стабільність»: смисловий простір державно-управлінського змісту. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/14_2016/12.pdf (дата звернення: 21.09.2021).

УДК 331.1

Маляр М.Т.
здобувач вищої освіти, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Чуб О.В.
старший викладач, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

РОЛЬ ОСВІТИ В УМОВАХ ПОСТІЙНИХ ВИКЛИКІВ

Ми живемо в часи постійних змін, які можна назвати глобальною революцією. Серед останніх очевидних причин — це пандемія COVID-19 та повномасштабне вторгнення російських військ в Україну. Це змінило наш звичний спосіб життя, спілкування, мислення, бачення майбутнього і розуміння добробуту.

До основних напрямів, що формують майбутнє слід віднести: епоху швидкісної комунікації; об'єднання світової економіки;

посилення конкуренції; зміна форм праці; відкриття дивовижного потенціалу мозку; зростання сфери освітніх послуг; розвиток самоосвіти.

Для того щоб адаптуватися і бути успішним, нам конче необхідна революція в навчанні, яка поєднувала б чудові результати дослідження мозку з можливостями негайного доступу до глобальної мережі інформації та знань. Традиційні методи навчання вже не відповідають вимогам сучасності.

Окрім набуття нових знань, вмінь та навичок від освіти очікується формування у молоді здатності використовувати нові технології, готовність змінюватись та адаптуватись до нових потреб ринку праці, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатися впродовж життя [4]. Ці вимоги збігаються з цілями Організації Об'єднаних Націй і для їх досягнення освіта має зробити вагомий внесок, а саме забезпечити доступ кожної людини до безперервного навчання протягом усього життя; сталий економічний розвиток через покращення зайнятості та підприємництво; посилення соціальної інтеграції та згуртованості через активне залучення до громадської діяльності. Зазначені глобальні цілі визначають ключові напрями навчання і компетентності, на яких необхідно зосередити зусилля, щоб відповідати вимогам мінливого світу.

Освіта зазнавала глибоких кризових часів і через пандемії, і через громадянські збройні конфлікти, світові війни. Проте щоразу освітянські спільноти знали й вірили в те, що відбудеться повернення до колишнього нормального стану речей. І це повернення рано чи пізно відбувалося. Зараз, навпаки, є свідоме або підсвідоме відчуття того, що повернення до «колишньої нормальності» не буде, їй на зміну прийде якась інша, нова, «нормальність», до якої доведеться пристосовуватися. Тобто треба готуватися не до відновлення звичного формату вищої освіти, а до принципово нового її дизайну та організації.

Вплив пандемії на вищу освіту вже став предметом низки досліджень: опитування президентів коледжів та університетів від Inside HE Ed, звіт від QS про те, як COVID-19 впливає на міжнародних студентів у світі, дослідження Міжнародної асоціації університетів (IAU) про вплив COVID-19 на вищу освіту у світі [1].

Попри виклики та труднощі, багато експертів передбачали можливість позитивних трансформацій і зрушень у сфері вищої освіти. Оскільки пандемія була неочікуваною для багатьох, ЗВО потребували оперативної розробки стратегій і прийняття тактичних рішень для надання допомоги іноземним студентам, які опи-

нилися в країні в період пандемії. Іншим стратегічним питанням стало, яким чином залучати нових абітурієнтів в умовах невизначеності, як при зменшенні кількості міжнародних студентів переорієнтуватися на внутрішній ринок. Тому значна кількість університетів відклала початок навчального року до жовтня-листопада, аби подовжити період подачі документів на вступ, для залучення більшої кількості абітурієнтів у період пандемії. Через зниження якості освіти набули популярності онлайн-курси. Помітно зросла популярність таких освітніх платформ, як Coursera, Prometheus, EdEra та інші. Чимало експертів вбачали у пандемії як загрозу, так і можливість. Незважаючи на безкоштовний доступ до різноманітних курсів не відбулося очікуваного масового переходу до самоосвіти.

Дистанційний режим навчання, нові вимоги до забезпечення освітнього процесу стали викликом для української системи освіти. Пандемія вплинула на звичні режими життя учнів і студентів, їх родини, викладачів, зумовила далекосяжні економічні та суспільні наслідки, загострила низку соціально-економічних питань, серед яких: рівність доступу до навчання (різний рівень забезпеченості родин засобами для дистанційного навчання та неоднаковий доступ до якісного Інтернету); забезпеченість школярів повноцінним харчуванням (певна категорія дітей харчувалася безкоштовно у школах); надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами (діти з певними нозологіями не мають можливості отримувати освітні послуги дистанційно); додаткові потреби домашнього догляду за дітьми (передусім стосується сфери дошкільної та початкової освіти); інші соціально-економічні проблеми, зумовлені пандемією [3].

Пандемія COVID-19 за два роки суттєво вплинула на освітній процес в Україні. Наступного серйозного удару по всіх галузях економіки завдала війна, і освіта не стала винятком. Зруйновані школи, цілі регіони, що не мають змоги відновити навчання навіть у дистанційному режимі. Мільйони людей, а серед них діти й вчителі, змушені залишити свої домівки.

Наступного дня після початку повномасштабного вторгнення російських військ в Україну 24 лютого Міністерство освіти і науки України рекомендувало зупинити освітній процес у закладах освіти всіх рівнів і відправити здобувачів освіти на двотижневі канікули. Вже з 14 березня освітній процес в областях, де безпекова ситуація це дозволяла, було відновлено освітній процес, переважно в дистанційному форматі. Було створено максимальні можливості для продовження навчання учнів та студентів, які покинули

свої домівки у місцях тимчасового перебування — як в Україні, так і за кордоном [2]. Прогнозувати які наслідки для освіти в Україні матиме війна ще зарано.

Підсумовуючи можна зробити висновок, що криза, спричинена COVID-19, створила низку викликів для освіти які залишились не вирішеними, а війна в Україні вже має страшні наслідки як для освіти, так і для решти галузей економіки.

Світ змінився незворотно, швидка адаптація до відновлення освітнього процесу відбулась завдяки досвіду дистанційної роботи під час пандемії. Найближчим часом, певно, тільки інтенсифікується використання дистанційної та змішаної форм навчання. Це може стати шансом вирішити деякі з проблем української освіти та зберегти освіту для прийдешніх поколінь.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бакіров В., Агарков М. Пандемія може назавжди змінити вищу освіту. *Дзеркало тижня*. 2021. 16 січня. https://cutt.ly/oGVyqwq

2. Освіта і війна в Україні. *Моніторинг аналітичного центру Cedos*. https://cutt.ly/cGViMwj

3. Особливості функціонування системи освіти в умовах сучасних викликів. *Освітня аналітика України*. 2020. № 3 (10) https://cutt.ly/bGVyz42

4. Чуб О.В. Освіта як складова розвитку суспільства. *Студентоцентризм у системі забезпечення якості освіти в економічному університеті*. 2016. С. 425–426.

УДК 331.1

Мамедова Шахла
аспірант, ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ЛЮДСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ЗБЕРЕЖЕННЯ

Поширення глобалізаційних процесів за одночасного посилення міжнародної конкурентної боротьби, в якій перемагають лише ті країни, які досягли високого рівня інноваційного розвитку висуває на перший план питання, що стосуються людського фактору економічного зростання [1]. Вважається, що саме якість людського потенціалу є основним внутрішнім чинником переваг